

Slourenski dom

Ste. 296

V Ljubljani, četrtek 30. decembra 1937

Leto II.

Prvi ukrepi proti Judom, opozicijskemu tisku, levičarjem in vodilnim politikom

V Romuniji je zavladała železna roka

Bukarešta, 30. dec. m. Nova romunska vlada je imela sinoči svojo prvo sejo, na kateri je sprejela več važnih sklepov, in sicer v smislu programa narodne krščanske stranke. Najvažnejši sklepi so bile:

V bodoče romunske oblasti ne bodo dajale več dovoljenj judom za točenje alkoholnih pijač, ravnotako judje tudi ne bodo dobivali dovoljenj, da bi odpirali nove gostilne in hotele. Vlada bo podvzela najstrožje ukrepe za pomenitev življenjskih potrebščin. Prav tako v smislu programa narodne krščanske stranke je vlada sklenila, da se takoj definitivno ustavi trije veliki opozicijski romunski dnevniki, in to: »Dimineața«, »Adevărul« in »Lupta«, ki so jih imeli v rokah judje. Ti ukrepi bodo zadeli okoli 100.000 judov. Razen tega vlada že izdeluje zakon, s katerim bo odvzela in nacionalizirala razna podjetja, ki so sedaj v judovskih rokah.

Se ponoči je nova vlada odstavila vse okrožne prefekte in imenovala nove. Prihodnje dni bo izdan tudi nov tiskovni zakon, ki bo zelo poostren. Začasno nameravajo konfinirati vse vidnejše opozicijske politike, da ne bi organizirali nemirov. Vlada bo razpustila novoizvoljeno zbornico, češ da so volitve neveljavne, ker ni glavni volilni odbor objavil izidev v zakonitem roku. Nove volitve naj bi bile že februarja.

Predsednik vlade izjavlja:

Predsednik vlade Goga je sinoči izjavil časnikarjem, da bo ves delovni program svoje vlade objavil v govoru, ki ga bo imel v radiu na novega leta dan zvečer. Dejal je, da je treba nastop njegove vlade smatrati kot začetek docela novega duha v romunski politiki. Smisel te politike je izražen v besedi nacionalizem. Romunski narod mora priti do vseh svojih pravic pod vodstvom nacionalistične vlade, ki bo njegovemu življenju dala nov okvir. Goga je izrazil prepričanje, da bo nastop nove vlade prinesel pomirjenje in da bo zrahljal politično napetost, ki so jo ustvarile zadnje volitve. Dejstvo, da sodelujejo v njegovi vladi nekateri odlični zastopniki narodne kmečke stranke, pomeni, da bo vlada posvečala posebno pozornost kmečkemu stanu. Z ozirom na razne napadne razlage o nastopu in namenu njegove vlade, je Goga izjavil, da je prišel do oblasti po ustavi in da bo vladal po ustavi, toda nad političnimi nasprotji in stremeljenji. Za svoje delo zahteva sodelovanje vseh romunskih državljanov, tudi manjšin, ki se jim v novi Romuniji ne bo treba bati ničesar, če bodo zvesto izpolnjevale svoje državljanske dolžnosti.

Iz vsega tega sledi zaključek, da je Romunija krenila z nastopom Gogove vlade na docela novo

politično pot do avtoritarne, desničarske nacionalistične ureditve države in vsega javnega življenja. Da je to res, pričajo razlage, s katerimi je inozemstvo sprejelo ta politični preobrat. Časopisje v državah z avtoritarno ali fašistovsko vlado spremembo političnega reda v Romuniji navdušeno pozdravlja, levičarski in judovski tisk pa jo vsepovsod napada in širi alarmantne vesti o fašistovskem državnem udaru in uvedbi diktature v Romuniji.

Uradno poročilo v vladnih sklepih:

Proč z Judi...

Bukarešta, 30. dec. AA. Havas: Na snočnji seji je romunska vlada sprejela v načelu te sklepe: 1. nacionalizira in očisti se romunski tisk, ki bo odslej državna ustanova. S tem v zvezi bo tudi urejeno vprašanje poklicnih časnikarjev; 2. s urga in s podjetij se mora odstraniti judovski kapital, ali pa kapital tistih, ki zastopajo Jude; 3. iz vseh upravnih uradov se morajo odstraniti vsi Judi; 4. vsem zasebnim podjetjem bo naročeno, da naj sprejmejo v službo samo nacionalne ljudi.

Pariz brez vode, brez luči, brez prometa

Francoska vlada v boju s stavko

Pariz, 30. decembra. m. Stavka uslužbencev v vseh mestnih podjetjih: plinarnah, elektrarnah, vodovodih, bolnišnicah, poštah, avtobusih, tramvajih, podzemski železnici, je docela omrnila in onemogočila vse zunanje življenje v Parizu ter začela ogroziti mir, red in varnost prebivalstva. Zaradi tega je vlada kljub nasprotovanju komunistov sklenila proti stavkujočim nastopiti z vso odločnostjo. Na sinočnih sejah vlade so dali vojnemu ministru nalogo, da ukaže vojaštvu pripravljenost in da pošlje vojaške tehnične oddelke v najvažnejša podjetja, zlasti vodovod. Vrh tega so alarmirali mobilno gardo, policijo in pariško garnizijo, da bi takoj nastopile odločno, če bi se začeli kakim nemir.

Zaradi teh vladnih odredb so voditelji uslužbenških organizacij po kratkem ponočnem posvetoivanju z vlado sklenili, da stavka preneha in da gre vse uslužbenstvo danes zjutraj na delo. Vendar ne vedo, ali bodo uslužbenci to tudi res storili, ker komunisti hujkajo na nadaljevanje stavke in na nemire.

Po seji vlade, ki je trajala nad tri in pol ure, je bilo objavljeno, da bo zagotovljena normalna javna služba vse do tle, dokler stavka ne pojenja. Vlada bo zasegla potrebna prometna sredstva, vpisati pa se bo moralo tudi vse delavstvo, ki je po-

trebno, da se Pariz preskrbi z elektriko in plinom. Vlada je tudi sklenila, da bodo vojaška prevozna sredstva vozila potreben živež. Sedanje postopanje vlade spominja na postopek Brianda v letu 1919, ki je med tedanjo stavko ukazal, da naj vse stavkujoče delavce podjetja odpuste.

Poleg mobilizacije osebja prometnih ustanov misli vlada tudi zaseči vsa prevozna sredstva. Govorilo se je, da mislijo tudi železničarji začeti s stavko.

Več komunističnih voditeljev, ki so bili na kongresu v Arlesu, se je snoči z letali vrnilo v

Odkritja iz francoskih zarot

Francoski komunisti so pripravljali prevrat

Pariz, 30. dec. o. V zvezi s preiskavo v tako zvani kapucarski zaroti prihaja do zanimivih odkritij, ki kažejo, da so zaroto proti državi kovali dejansko komunisti, ki pa jim vlada ljudske fronte neče storiti ničesar. V tem oziru so zlasti zanimive izpovedi inženjera Delonclea, ki je obtožen, da je vodil desničarsko zaroto.

Pariz. Orožniški oddelki so odšli v Malakov, da zapode delavce iz garaž mestnih avtobusov. Toda župan tega predmestja, ki je komunist, je zahteval od delavstva, da naj se upre policiji in orožništvu. Orožništvo pa ni hotelo uporabiti sile.

Policija je morala s silo razbiti vrata nekega pariškega pokopališča, da bi tako lahko pokopali mrtvece, ki so jih pripeljali v avtomobilih.

Zmerni listi obsojajo stavko, ker je spravila v nevarnost toliko meščanov. »Temps« piše, da bodo meščani lahko oklicali, če se bo to še nadaljevalo, da je »domovina v nevarnosti«.

Oblastva so izdala varnostne ukrepe glede oskrbe s plinom, elektriko in stisnjenim zrakom. Tako Parižani vsaj za zdaj ne bodo preveč občutili stavke. Varnostna služba in reševalna služba sta zagotovljeni. Tudi bolniki ne bodo čutili posledice stavke. Vsega stavka nad 400.000 uslužbencev.

Nacionalistični napad pri Teruelu napreduje

Saint Jean de Luz, 30. dec. AA. (Havas) Po poročilih iz nacionalističnih virov, je bila bitka pri Teruelu včeraj posebno srdita. Oddelki generala Arande so neprestano napadali zunanjo obzidja mesta. Več vrhov, za katere so se vršili ogočeni boji, je do danes popoldne ostalo v nacionalističnih rokah. S svojih postojank pri Los Moronesu so nacionalisti večkrat napadli dolino La Vega in se približali vasi San Blas. Cete generala Franca so morale na bajonete zavzeti strelske jarko republikancev drugega za drugim. Glavna akcija se je razvijala na desnem boku republikanskih čet severno od Teruela. Posebno živahna je bila akcija nacionalističnih čet in njihovih letal. Od zore pa do popoldne so eskadrilje bombnikov

v spremstvu mnogih lovskih letal neprestano obsipale republikanske čete pri Teruelu, ki so zbrane v predmestjih, z bombami velikega kalibra. General Aranda še ni izvršil glavnega manevra te bitke, ker pošilja za zdaj samo močne prednje straže, da zavzamejo najvažnejše postojanke. Braničji se drže v vseh postojankah v mestu.

Cete generala Arande še prodirajo. Cete niso samo že podprle branilce, ampak so tudi že prizadejale mnogo žrtev sovražniku. Republikanske čete se obupno branijo in pri umikanju pušajo na ozemlju vse polno trupel svojih vojakov.

Barcelona, 29. dec. AA. Havas: Minister Prieto je izjavil, da se je semenišče v Teruelu predalo republikanskim četam.

Umikajoči se Kitajci rušijo mesta

Sanghaj, 30. dec. o. Vest, ki prihajajo iz Nankinga poročajo, da je mesto Tsingtau pred padcem. Kitajske čete uničujejo v Tsingtau vse, kar je japonskega. Včeraj so razstrelili telefonsko in telegrafsko centralo in radio postajo, tako da je sedaj Tsingtau popolnoma odrezan od ostalega sveta. Veliko število tujcev in Kitajcev je zapustilo mesto in odšlo z angleškimi ladjami v Sanghaj. Kitajske čete še naprej divjajo v mestu. Najnovejša poročila pravijo, da so razstrelili vse japonske rudnike v Sečuanu, Pošanu, Nantungu, Cankiju in Fangzeju, ki leže ob kiaučovski železnici. Kitajci so uničili tudi 9 japonskih minov za bomba in so s tem povzročili nad 200 milij. jenov škode. Danes zjutraj pa so spustili v zrak vse japonske pivovar-

ne, japonska posestva ter japonsko pristanišče v Tsingtau.

Sanghaj, 30. dec. o. S šantunške fronte poročajo, da so kitajske čete, katere so se umaknile in zapustile mesto Tsinan, razdejale vse službene japonske zgradbe. Ravno tako so uničili japonsko bolnišnico in šole. Zasebne japonske hiše niso bile zažgane, pač pa vse izpraznjene. Tujci, ki so ostali v mestu, so sedaj pod varstvom japonskih čet. V mestu je sedaj vzpostavljen red in mir. Kitajske čete, ki so se umaknile iz Tsinana, se zbirajo ob železnici Taišan-Taijan, po priliki 40 km južno od Tsinana. Maršal Cank Gaišek je poslal na pomoč Kitajcem 4 divizije v Taišan z namenom, da ustavijo japonsko prodiranje.

Ženska volilna pravica - na Madžarskem

Budimpešta, 30. decembra. Včeraj je izšel načrt zakona o spremembi volilnega reda. Načrt zakona določa obvezno tajno glasovanje v vseh volilnih enotah. Volilci bodo glasovali za liste in posamezne kandidate. Po listah bodo glasovali v mestih, za posamezne kandidate pa v županijah. Število poslancev se zviša z 245 na 260. Od celotnega števila poslancev jih bo 135 izvoljenih izven list posamezno (v županijah), ostali pa po listah. Posamezni kandidati bodo izvoljeni z relativno večino, ki pa mora doseči 40 od dejanskega števila oddanih glasov.

Volilno pravico bodo imeli vsi moški, ki so izpolnili 26. leto, ki so madžarski državljani najmanj 10 let in stanujejo v isti občini že 6 let. Pogoj za volilno pravico bo tudi 6 razredov osnovne šole ali pa, da znajo volilci vsaj brati in pisati in

da razen tega vzdržujejo družino. Ženske bodo imele volilno pravico od 30. leta dalje z istimi pogoji glede narodnosti in domovinske pravice, če so končale 6 razredov osnovne šole, če se same vzdržujejo, ali pa so žene ali vdove volilcev. Tudi te bodo imele volilno pravico, če znajo vsaj brati in pisati, in so zraven tega matere štirih živih otrok.

Izvoljen more biti kandidat, ki je dosegel starost 30 let.

Zakonski načrt določa stroge odredbe proti zlorabam v volilnem boju in proti glasovanju.

Velike demonstracije proti Franciji so bile včeraj v Damasku, kjer je vojaštvo razganjalo več tisočglavo množico.

Naše telefonske številke:

40-01, 40-02, 40-03,
40-04, 40-05

Vesti 30. decembra

Nov svetovni rekord z vodnim letalom je v nepretrganem poletu na daljavo dosegel glasoviti italijanski vojaški letalec Mario Stoppani, ki se je dvignil v Cadixu na južni španski obali in po 7100 km dolgem letu pristal na letališču pri Caravellasu v Braziliji. S tem je za 1300 km prekoračil rekord Francoza Codosa, ki ga je postavil pred dobrim mesecem. Tako so Italijani pobrali Francozom edini pomembnejši letalski uspeh, ki so ga imeli.

O Švici in Zvezi narodov veliko pišejo angleški listi zaradi nedavnega govora bivšega predsednika Motta, ki je dejal, da pomeni Zveza narodov in švicarsko članstvo v njej nevarnost za švicarsko nevtralnost v kakim morebitni vojni. Angleži vidijo v tem nastopu dokaz, da je Zveza narodov, taka kakršna je, zares bila.

150 letnico avstralske ustave bodo praznovali februarja. Ob tej priliki bodo ob avstralski obali priredili veliko paradno angleškega in ameriškega bojnega brodogoja.

Veliko tihotapstvo hitlerjevskega propagandnega materiala so odkrile avstrijske oblasti po obmejnih krajih na Gornjem Avstrijskem.

O sedanjem položaju med Baski je govoril francoskim časnikarjem predsednik bivše vlade Aguirre in zelo grajal nacionalistično oblast.

Sedem mrtvih in 16 ranjenih je bilo ob prometni nesreči blizu mehiškega mesta Veracruz, kjer se je nabiti avtobus prevrnil s ceste.

Gradnjo novih bojnih ladij v še večjem številu je predlagal ameriški predsednik Roosevelt poslanski zbornici, kar načrt mornariškega ministrstva po njegovem ne zadostuje za varstvo ameriških morij.

Novi abesinski podkralj je izdal dva slovesna razglasa, v katerih naznanja, da je v imenu novega cesarja prevzel oblast in obljublja vsem abesinskim narodom in slojem pravico uprave.

16 ljudi je oklal neki Filipinec v kalifornijskem mestu Oaklandu. Možu se je nenadno zmešalo, planil je v neko trgovino ter se spravil nad osebe in kupce. Štirje od ranjenih so takoj umrli, šest pa so jih morali odpeljati v bolnišnico in ni verjetno, da bi okrevali.

Angleško vlado bodo malo preosnovali, ker bo, kakor napovedujejo, postal letalski minister znani lord Winston Churchill, ki se zavzema za odločno smer v angleški zunanji in vojaški politiki.

Načelnik nemškega general, štaba Fritsch se je na poti iz Egipta domov ustavil v Rimu, kjer bo ostal nekaj dni.

Grški prestolonaslednik Pavel se bo poročil po pravoslavno in po protestantovski, ker je njegova nevesta protestantovske vere.

Pogajanja za novo trgovsko pogodbo med Avstrijo in CSR se bodo začela konec januarja v Pragi.

Ves promet je ustavljen v nemških pristaniščih ob Baltičkem morju zaradi ledu.

Egiptovska vlada bo najbrž morala odstopiti, ker kralj Faruk ne odneha od svojih zahtev.

34 novih trgovskih dogovorov je sklenila Francija leta 1937. Poleg tega je podaljšala veliko starih pogodb.

Jugoslovanski parnik »Srdž« se je blizu Antwerpna zalezel v neznanu ladjo in se zelo poškodoval. Dva mornarja sta pri tem utonila.

Spor med egiptovsko vlado in kraljem skušajo poravnati s pogajani. Vse stranke so pripravljene omejiti svoje zahteve če bo to storil tudi kralj.

Irška - samostojna država

Dublin, 30. dec. Včeraj je začela veljati nova irska ustava o svobodni državi Irski z de Valero kot predsednikom vlade. Letna plača predsednika bo znašala 15.000 funtov šterlingov.

De Valera in ministri so se odpeljali z avtomobilom, ki ga je spremljal oddelek konjenice, v katedralo in tam prisostvovali slavnostni službi božji.

Vladno glasilo pravi, da spada odslej vsaka zveza z Anglijo v preteklost in da je Irška odslej gospodar svoje usode.

»Irish Independent«, ki ni naklonjen Valeri, meni, da so v novi ustavi določila, ki bodo morda omejila svobodo besede in svobodo združevanja.

Dublin, 30. dec. AA. Reuter: Ob uvedbi nove ustave je de Valera govoril po radiu in izjavil, da pomeni nova ustava uresničenje vseh zamisli za popolno neodvisnost. Poudarjal je, da naj Irski uvedejo svojo ustavo povsod tam, kjer žive Irci.

Dohodki uprave državnih monopolov

Belgrad, 30. dec. m. Uprava državnih monopolov je objavila zaključni račun dohodkov od monopolnih pridelkov za leto 1936-37. Iz tega obračuna je razvidno, da je uprava drž. monopolov imela od 1. aprila 1936 do 31. marca 1937 od prodaje tobaknih izdelkov 1 milijardo 341 milij. din dohodkov; od prodaje soli 278 milij. din, od taks na petrolej 134 milij. din, od taks na vžgalice 73 milij. din, od prodaje cigaretnega papirja 64 milij. din in od drugih izdelkov skupaj 29 milij. din. Skupni dohodek Uprave državnih monopolov so torej znašali 1 milijardo 919 milij. dinarjev. Od tega zneska se je porabilo za režijo 306 milij. din, tako da je Uprava drž. monopolov imela 1.613.000.000 din čistega dobička.

Številne nesreče

Ljubljana, 30. decembra.

Božično darilo, pištola na zamašek, je povzročilo hudo nesrečo. V Gradcu pri Litiji so se otroci igrali s to sicer ne nevarno igračo in streljali, da je bilo veselje. 6 letni Francek, sin delavca Tišlerja, je opazoval to početje, pri tem pa mu je nekdo s strelom pognal zamašek prav v desno oko. Zamašek je udaril s tako silo ob oko, da mu ga je hudo pokvaril in da so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico. — V Trzinu je dovolj snega in zato smuča šolska mladina, da je veselje. 14-letni Tišler Janko je padel tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo, ki si jo zdravi sedaj v ljubljanski bolnišnici. — Prete desne noge je zmečkal kos železa, ki je padel 40-letnem železniškemu delavcu Hrenu Antonu na nogo. Delal je na ljubljanskem kolodvoru in prekladal železo. Pri tem pa mu je zdrknil železen drog iz roke in povzročil nesrečo. — 24-letni sofer Balon Avgust je včeraj v Višnji gori pregledoval motor avtomobila. Ob odprtem motorju se mu je vnela nafta in puh plamena ga je močno obžgal po obrazu, tako da se je zatekel v ljubljansko bolnišnico. — V Grahovem si je včeraj zlomil desno roko graničar Avakumović Mihajlo. Spodrsnilo mu je na ledu in med tem ko se je lovil, je padel tako nerodno na desno roko, da si jo je zlomil v nadlaktici.

Do 26 stopinj pod ničlo mraza imajo po nekaterih severnih predelih Poljske. Nekaj pristanišč ob Baltičkem morju je led zaprl. Prav tako je ustavljen promet na Visli zaradi ledenih plošč.

Proračun notranjega ministrstva pred finančnim odborom sprejet

Na včerajšnji popoldanski seji finančnega odbora je prišel na vrsto tudi že proračun za notranje ministrstvo, o katerem je podal obširno poročilo notranji minister dr. Anton Korošec. Med drugim je izjavil:

Proračunski predlog za izdatke notranjega ministrstva za proračunsko leto 1938-39 določa 601.157.169 dinarjev. Predloženi proračunski predlog izkazuje glede na sedanji proračun zvišanje izdatkov za 62.879.566 din. Od tega zneska odpade samo na osebne izdatke 48.192.328 din. Do povečanja izdatkov je prišlo zaradi tega, ker je 30 milijonov din določenih več za osebne in družinske doklade uslužbencev. Ti izdatki so bili povečani vsem državnim uslužbenecem z uredbo ministrskega sveta z dne 6. okt. 1937. Razen tega spadajo v navedeno zvišanje osebnih izdatkov tudi plače za 102 nova uradnika in 231 novih policijskih stražnikov. Ker se je število ostalih uslužbencev zmanjšalo za 8, povečanje uslužbenstva znaša samo 325 oseb ter bo resor notranje uprave po tem proračunskem predlogu imel 9287 civilnih uslužbencev. Potrebe nalagajo, da bo notr. ministrstvo tudi prihodnje leto moralo sprejeti gotovo število uradniških pripravnikov-diplomiranih juristov, ki morajo po zakonu o notranji upravi končati juridično fakulteto.

Na zahtevo orožniškega poveljstva je v proračunskem predlogu povečano število orožnikov za 1010 številno stanje moštva pri orožništvu znaša po sedanjem proračunu 17.490 mož. S povečanjem 1010 mož bomo imeli skupaj 18.500 orožnikov.

Povečanje materialnih izdatkov znaša 14 milijonov 687.238 din. in sicer tako-le: pri notranjem ministrstvu je vnesen znesek 1 milij. din za nabavo motornih vozil pri policijskih upravah v Splitu, Sarajevu in na Cetinju. Zaradi pobiranja škodljivega delovanja še ostalih številnih emigrantov v tujini je neobhodno potrebno imeti v teh državah ljudi, ki bodo zasledovali delo emigrantov. Za

drževanje tega osebja je določen znesek 1.200.000 din. Nazadnje je določenih še 90.020 din za obroke uslužbenstva in za invalide podpore osebam, ki so se ponesele v službi javne varnosti. Povečanje znaša v tem oddelku 2.628.155 din. 2. Pri bankih upravah je za materialne izdatke določenih 417.363 din več in to za kurjavo, razsvetljavo in pisarniške potrebe. 3. Za materialne potrebe orožništva je določenih 9.199.206 din več. V to povečanje spada celokupna oprema za 1010 novih orožnikov in povečanje kreditov za garnizijske, sanitetne in inženirsko-tehnične potrebe, za razsvetljavo in kurjavo. 4. Pri upravi mesta Beograda je določen znesek 1 milijon dinarjev za nabavo motornih vozil. 5. Za materialne potrebe državne mestne policijske oblasti; za policijske uprave, za mestna policijska predstojništva in policijske komisariate je določenih 1.598.344 din več. Ta znesek je določen za nabavo celokupne opreme za 231 novih policijskih stražnikov, ki bodo sprejeti v službo za prevzem gotovih mestnih policijskih predstojništev od občin. 6. Zadnje poglavje v tem oddelku določa izdatke za splošno državno statistiko. Za materialne izdatke je določenih 199.006 din več, in to v glavnem za tiskanje, znanstveno obdelavo, izdajanje statističnih knjig in publikacij kakor tudi za predhodne priprave za popis prebivalstva, ki bo leta 1940. Ker so se v tem pogledu zmanjšali osebni izdatki, dejansko povečanje izdatkov za splošno statistiko znaša 16.909 din. Upravna delavnost v resoru notranjega ministrstva se izvaja po ministrski notranji osrednji oblasti, po devetih banovinskih upravah, 345 okrajnih glavarstvih, 25 okrajnih izpostavah, po upravi mesta Beograda, 9 policijskih upravah, 32 predstojništvih mestnih policij, 25 policijskih komisariatih in po orožništvu.

Večina finančnega odbora je proračun notranjega ministrstva navdušeno sprejela. Nato se je začela razprava o njem, ki je trajala do poznega večera in se nadaljevala danes zjutraj.

VESELO SILVESTROVANJE V VSEH PROSTORIH ELITNEGA KINA MATICA

Pred polnočjo 1937

Jean Harlow in Robert Taylor
v vefilmski šlager-komediji

ONA JE MOJA

Najnovejši žurnal, barvasti film »Vesele noči«
i. t. d.

Tel. 21-24

Rezervirajte vstopnice!

Tel. 21-24

Začetek ob 21.30 uri

Po polnoči 1938

Cez 15 točk velikomestnega varijetejskega programa! Smeh, pesem, dvop, soloplesi, balet, glasba itd.

Sodelujejo gg: Lubejeva, Peček, Bratina, Golovin, Dr. Švara, članice opernega baleta itd. Bogato založen bufet! Odprto do 4 zjutraj

Poslovni razpored okrajnega sodišča

Vsi oddelki sodišča so z delom preobremenjeni. Premalo sodnikov in premalo pisarniškega osebja

Ljubljana, 30. decembra.

V časih pred vojno je poslovalo ljubljansko okrajno sodišče, ki je po teritorialnem obsegu in po številu prebivalstva eno največjih, mirno in prav ležno. Vse je bilo s sodniki in z dobro zasadenimi pisarniški močmi hitro ekspeditivno. Nekateri oddelki niso bili tako podvojeni, kakor sedaj. Bila sta dva civilna oddelka, bil je en kazenski in en izvršilni oddelki. Sedaj, ko je delo lahko rečemo potrojeno, je stalež sodnikov nekoliko večji, toda stalež uradnikov je skoraj isti. Letos n. pr. ima zemljiška knjiga že doslej nad 7000 spisov. Izvršilna oddelka pa zaznamujejo že večje število spisov kakor lani. Tako ima izvršilni oddelki V. že sedaj 6000 številnih izvršilnih zadev, nekatere izvršilne zadeve prihajajo dnevno v velikem številu, zlasti kadar izvršilne oddelke bombardira OUZD, ko rubi delodajalce, tako obrtnike, trgovce in podjetnike za neplačane prispevke bolniškega zavarovanja. Dostikrat se primeri, da dobita izvršilna oddelka do 200 predlogov na dan. Drugi izvršilni oddelki V. a. zaznamuje že do danes 6700 spisov. Prav tako je ta oddelki močno obremenjen. Dva sodnika sta dodeljena temu oddelku, da rešujeta izvršilne predloge in vodita eksekucije kot sodnika. Letos je bilo že mnogo dražb raznih posestev.

Se hujše je na civilnih oddelkih, ki so štirje, in ki jih vodijo štirje sodniki. Nujno bi bilo potrebno, da bi se stalež sodnikov kakor tudi stalež uradnikov povečal, kajti sedaj vsi to ogromno delo uradnikov počivajo na enem sodniku in vodijo. Pri štirih civilnih oddelkih je bilo letos že 6000 raznih civilnih pravnih zahtev, znesek do 12.000 din. Prav mnogo je bilo tako imenovanih opominjalnih tožb, ki jih vsi štirje oddelki zaznamujejo nad štiri tisoč.

Taj je sedaj položaj na okrajnem sodišču, kjer bi bilo nujno potrebno uvesti še nova mesta in povečati število pisarniških moči.

Okrajno sodišče v Ljubljani je sedaj objavilo razpored poslov za leto 1938. Izvedene so nekatere spremembe glede sodnikov. V glavnem navajamo tale razpored:

Vodstvo sodišča in sodne uprave je poverjeno starejšini g. Jakobu Jermanu, njega nam. je g. Ferdinand Merala. Pisarno vodi g. kancel. L. Jerše, ki je obenem pomočnica predstojniku pisarne g. Lavriču. Prvi odd. I. (nesporne sodišče za mesto in priključene občine, pridrževalno postopanje za Slovenijo, izjemni okoliščine Ljubljane ter posle komisije za odobravanje prenosa nepremičnin) vodi starešina g. Jakob Jerman, nam. sodnik je g. Ferd. Merala. Pisarno vodi viš. pis. ofic. Anton Matičič, odnosno uradniški pripravnik Martin Spunt.

Drugi odd., civilnopravni II, je močno obremenjen z raznimi pravnimi. Letos jih je že imel 1300 velikih pravnih in 900 opominjalnih tožb. Temu oddelku so poverjene pravde s črkami A, B, C, D, izjemni pravde proti drž. zakladu, in pravde s črkami F, G, H, I po imenih toženih strank, dalje tožbe zaradi odškodnine iz avtomobilskega obrata in mejni spori. Ta oddelki bo sedaj z novim letom vodil sodnik g. Janko Müller, ki je doslej vodil VII. kazenski odd. Njegov nam. je sodnik Leopold Šmalc. Pisarno vodi ofic. g. Franc Polanc.

Tretji oddelki rešuje civilnopravne stvari s črkami K do O in mejne spore. Imel je 1170 tožb in 1070 opominjalnih tožb. Sodnik tega odd. je dr. Stojan Bajič, ki je doslej vodil izvršilni odd. V. Njegov nam. je sodnik Jože Tome, ki je bil pred mesecem premeščen iz Kamnika v Ljubljano. Pisarno vodi višji ofic. Albin Istenič.

Četrti oddelki rešuje civilnopravne stvari s črkami tožencev P do S ter mejne spore. Ta oddelki je imel že letos 1250 velikih tožb in nad 1050 opominjalnih. Oddelki vodi sodnik Leopold Šmalc, njegov namestnik pa je sodnik Janko Müller. Pisarno vodi ofic. Josip Skren.

Četrti a. oddelki, ki je imel letos 1300 pravnih in 900 opominjalnih tožb, bo vodil sodnik Jože Tome, njegov namestnik pa je sodnik dr. Stojan Bajič. Pisarno vodi zvanik Janko Spun. Temu oddelku so poverjene pravde s črkami C in D samo proti državnemu zakladu in pravde s črkami E, J, T do Z in mejni spori.

Pred vojno je ljubljansko okrajno sodišče zaznamovalo letno prav malenkostno število eksekucij. Bilo jih je večjejeje do 1200. Po vojni se je sprva število izvršilnih predlogov vrstilo okoli 2000 do 3000. Toda po letih končane dobre konjunkturi je število eksekucij rapidno narasčalo in še vedno narasča.

Izvršilni oddelki V. rešuje zadeve s črkami A do L in zemljiškoknjizne zadeve. Ta oddelki je doslej vodil sodnik dr. Stojan Bajič. Z novim letom prevzame njegove posle sodnik Ljudevit Batista, ki je doslej vodil civilni oddelki II. Njegov namestnik je g. dr. Jakob Svet. Pisarniške posle oddelka vodi kanclist g. Anton Jager, dalje uradniška pripravnicag. Antonija Boštel in dnevi, zvanicična g. Alojzija Pečnik.

Izvršilni oddelki Va. ki je letos že zaznamoval na 6700 poslov, vodi sodnik dr. Jakob Svet, njegov namestnik je sodnik Ljudevit Batista. Pisarno vodi viš. ofic. Furlan Niko, dalje ofic. Pohar Erna in uradniška pripravnica Ana Babškova.

Kazenski oddelki VI. ki prav tako zaznamuje veliko število kazenskih zadev, bo vodil sodnik dr. Valentin Benedik. Njemu so poverjene kazenske zadeve za mesto in okolično na levem bregu Ljubljane in Save, razen Medvoda, St. Vida, Ježice, Ljubljane VII in Zgornje Šiške. Pisarno vodi viš. ofic. Janko Budnar, uradniška pripravnica Marjana Erbežnikova, zvanicična Slavko Potokar in zvanicični Janko Jurjevič.

Kazenski oddelki VII. rešuje zadeve za mesto in okolično na desnem bregu Ljubljane in ave ter Ljubljane VII, Zgornje Šiške, Most, Ježice, St. Vida in Medvoda. Ta oddelki bo z novim letom vodil sodnik Milan Tominec, njegov namestnik pa je dr. Benedik Valenton. Pisarno je ista kakor pri oddelku VI.

Vesti iz Beograda

Bela Crkva, 30. dec. m. Pred tukajšnjim okr. sodiščem je bila včeraj izrečena obsodba v znani aferi v duševni bolnišnici v Kovinu. Skoraj vsi obtoženci so bili oproščeni. Od Slovencev je obsojen le bivši skladiščnik Anton Obester na tri mesece strogega zapora.

Beograd, 29. dec. AA. V okviru prekoceanske oddaje dne 1. januarja, ki bo od 1 do 2.15 zjutraj po kratkovalovni oddaji postaji v Beogradu in s sodelovanjem dveh berlinskih kratkovalovnih oddajnih postaj, bodo v programu, namenjenem za naše izseljence, sodelovali znani jugoslovanski javni delavci g. Dušan Nikolajević, ki bo predaval o pomenu narodne dinastije Karadjordjevičev za narodno združevanje; v glasbenem delu bo sodeloval g. Zarko Cvejič, član beogradske opere, nato še g. Zorka Katinska, ki bo pela narodne pesmi in g. Jure Dolenc, ki bo na mali harmoniki igral slovenske narodne napeve.

KINO
UNION

Telefon 22-21

30. decembra 1937 premiera velezabavnega filma NA SKEDNJU (Spiel auf der Tenne)

Sodelujejo igralci, poznani iz filma »Žene vladajo«. Film prekaša po svoji zabavnosti vse, kar je bilo do sedaj sličnega pokazano. — Igra osreči kar štiri pare, ki na zakon prav nič niso mislili. Kdor hoče nasmejan v novo leto, bo našel razvedrilo pri tem filmu!

Predstave: ob 16, 19-15 in 21-15 uri.

Vas pobojev in umorov

Strahotne slike z razprave proti morilcu očeta in matere

Maribor, 30. decembra.

Današnja razprava proti Francu Znidariču in njegovi ženi Joželi iz Muretincev, o kateri smo v »Slovenskem domu« že poročali, je dala mnogostevilnim poslušalcem priliko vpogleda v nenavadne razmere, ki vladajo na Ptujskem polju. Vas Muretinci, ki se nahaja na Spodnjem Ptujskem polju na obrežju Drave ter šteje 350 duš — znana je po svoji hiralnici, nekdanjem gradu nemškega viteškega reda — je imela od l. 1918 do letos nič manj kot

8 primerov ubojev in umorov

Vaščani so sicer povsod znani kot miroljubni ljudje in zgledni, napredni gospodarji, pa se je vseeno od časa do časa znašlo med njimi nekaj razgrajev, ki so končali z zločinom. Večinoma pa so bile same žrtve doma iz Muretincev, ubijalec pa iz sosesčine. Nad vasjo leži pač neka zla usoda. — Leta 1918 je bil ubit v Muretincih posestniški sin Janez Strelec, ubijalec pa je bil doma v sosednjih Mezgovcih. Leta 1921 je plačal z življenjem 24 letni posestniški sin Franc Janžekovič, katerega je ubil neki fant iz Male vasi. Deset let se potem ni dogodil v Muretincih noben zločin, leta 1931 pa se je začela cela serija ubojev. Leta 1931 je bil ubit 45 letni posestnik Strelec Alojz; umrtil ga je sosed iz iste vasi. Isto leto je padel kot žrtev uboja 20 letni posestniški sin Anton Tomažič, smrt mu je zadal ubijalec iz Stojnece. Leta 1935 so fantje iz Gajevcev in Male vasi ubili 21 letnega posestniškega sina Franca Čuša. Najbolj usodno je bilo za Muretince leto 1936. 11. maja sta padla zakonca Jože in Marija Znidarič pod roko lastnega sina, nedavno pa je bil ubit 23 letni posestniški sin Janez Kokolj; njegovih ubijalcev še niso našli.

Razprava je pokazala, da nosijo tudi starši Znidariča

velik del krivde

zaradi svojega žalostnega konca. Pokojni stari Znidarič je bil znan kot zelo jezovit in siten človek. V svoji mladosti je s svojo ženo pogoltno svoje lastne starše preko praga ter so morali iskati zavetja drugje. Svojega sina je zelo slabo vzgojil. Fant je bil brijten, učil se je popolnoma sam raznih rokodelstev, mnogo je čital, toda zaradi slabe vzgoje in slabega zgleda je začel na stranska pota. Morda bi se bilo njegovo življenje drugače uravnavalo, če ne bi bila gnala očeta in mater pohlepnost, da sta hotela sina bogato oženiti. Mladi se je seznanil s svojo sestrično, imel je z njo nezakonskega otroka ter jo je hotel poročiti. Starši pa so mu to zabranili ter so mu izbrali bogato nevesto. Da pa sinu ne bi bilo treba plačevati alimentov za nezakonskega otroka, so uredili izročitev posestva mladim na ta način, da je mlada snaha kupila od njiju posestvo ter je bila sama njegova lastnica, njen mož

pa dejansko ni mel nobenega premoženja. Na ta način se je izognil vzdrževalni za nezakonskega otroka.

Zasliševanje obtožencev in prič

je trajalo nad tri in pol ure. Prineslo je na dan zanimive podrobnosti. Predvsem je omajalo obtožbo proti Joželi Znidariči, ker so danes priče precej drugače govorile kakor v preiskavi. Franc Znidarič se je zagovarjal v glavnem tako, kot v preiskavi. Vsega, kar zanj ni bilo obteževalno, se je spominjal, za vse drugo pa ni hotel vedeti. Ne ve se spominjati, s kakšnim predmetom je fudiral očeta, ne ve, kje ga je pobil in kje je udrihal po materi, ničesar se ni spominjal niti pozneje na orožniški postaji, samo to je vedel povedati, da se je s starim spri in da se je zgodila nesreča. Niti ne ve, kako iz zakaj je prišel k orožnikom. Zasliševanje žene ni prineslo nobenih novih momentov. Vztrajala je pri tem, da je popolnoma nedolžna. Ko je sin preganjal mater, je bežala za njo, da bi jo obvarovala ter je zakričala nad možem: »Franc, matere ne! ter: »mati, bežite, bežite! Ta klic so slišale tudi nekatere priče, kar so pred sodniki potrdile. Izmed prič sta vzbudili največ zanimanja 12 letni deklici Kostanjevec Marija in Vajda Marija, ki sta podali svojo izpoved zelo odločno in razločno. Ko je predsednik vprašal malo Marijo Kostanjevec, zakaj je pri prvem zaslišanju drugače govorila kakor sedaj, je odločno izjavila, da jo je obtoženka tako naučila. Obtežljivo za obtoženko sta izpovedala brat in sestra pokojne Znidaričeve, ki sta izjavila, da se juna je pokojnica pritoževala, da njena snaha čuša sina, naj stara dva umrta. Končno je prišel na vrsto sodni izvedenec zdravnik dr. Jurečko, ki je izpovedal, da je obtoženec duševno zdrav in zelo inteligenten, da se pa kažejo na njem znaki dedne obremenjenosti.

Sodba: Mož do smrti v ječo, žena oproščena

Po govorih državne pravdnika in branilcev se je sodni dvor ob pol 2 popoldne umaknil k posvetovanju, ki pa je trajalo jedva četrt ure. Ob napeti tišini je nato predsednik razglasil sodbo: Franc Znidarič se obsoja na dosmrtno robijo ter na trajno izgubo častnih pravic. Jožela Znidarič se oprošča vsake krivde. — Sodba je izzvala med publiko presenečenje, ker je vse pričakovalo smrtno kazeno. Te pa sodišče ni moglo izreči, ker je bilo izvršeno dejanje v afektu in ker se mora upoštevati tudi dedna obremenjenost zločinca. Sodni dvor ni dal najvišjo možno kazeno.

Senatu je predsedoval dr. Turato, prisodniki so bili dr. Tombak Lenart, Lečnik, Študelj, zapisnikar je bil Tester, obtožbo je zastopal državni pravdnik dr. Dev.

25 letni jubilej pohorskega silvestrovanja

Danes se nam skoraj samoumevno zdi, ko povprašujemo znanke, kje bodo praznovali prehod v novo leto, da nam vsak drugi odgovori, da pojde silvestrovat na Pohorje. Vsako leto hiti več planincev na pohorske postojanke praznovati Silvestra, zlasti odkar je zavzelo smučanje tak razmah. Ne samo domačini iz okolice in Mariborčani, tudi Hrvati prihajajo od leta do leta v večjem številu za novo leto na Pohorje. Zlasti letos je silovit naval za silvestrovanje na Pohorju. Pri tem pa ve malokdo od planincev in smučarjev, ki praznuje prehod v novo leto v pohorskih domovih, da poteka letos 25 let od prve take proslave. Vršila se je v Ruški koči leta 1912. O tem prvem silvestrovanju na vrhovih Pohorja nam prav zanimivo pripoveduje starosta mariborskih planincev gosp. Brunon Rotter. Takole se glasi njegovo poročilo:

»Decembra 1912 se je v takratnem »Mariborskem Delavcu« čitalo, da namerava skupina planincev privedi pri Ruški koči Silvestrov večer. V tej skupini sem bil seveda tudi jaz. Za Mariborčane je bila to nezasišana drznost. Kaj takega! Sedaj sredi zime in še celo zvečer hoditi po globoko zasneženih poteh na vrh Pohorja! Saj je taka tura celo v poletju veljala za junaki planinskih podvig. Skratka, smatrali so nas zle kar za noriško! No, kljub tem predsodkom komodnih Mariborčanov se nismo udali.

Napočil je poslednji dan v letu. Edino planinski tovariši Nace se mi je na kolodvoru pridružil, vsem drugim je zmanjkalo poguma. Pa se ni sva ustrašila. Saj je tudi naš planinski starešina obljubil, da se nam bo v Rušah pridružil in da bo Ruška kočica zakurjena in oskrbovana. Vesela sva sedla v večerni vlak ter ugrabila, kako bo šlo na vrh, ker je tisto leto zapadlo zelo veliko snega. Nenadoma se nama je pridružil še tretji tovariš, ki ga preje nisva opazila ter nau je vprašal, če sva tudi namenjena k Ruški koči. Radosna sva pozdravila tretjega sopotnika dr. Silana iz Maribora.

Na kolodvoru v Rušah nas je pričakoval prijatelj Tina. Odrinili smo skozi vas v krasno zimsko noč. Počasi smo se dvigali in gledali v dolino, kjer so se svetlikale lučke. Bilo je jasno in mrzlo, a hvoja nas je kmalu ogrela. Tudi pot je bila zvožena, ker so drvarji na svojih saneh drčali les v dolino in tako se bojeval pred globokim enogom na poti ni uresničila. Precej pozno ponoči smo prispeli v kočico, kjer sta nas pričakovala oskrbnica Hana in njen sin Franček. Pripravila je srno, kakor je to le ona znala. Imenitno je postregla našim lačnim žledcem in žejnim glom. Bil je jako prijeten večer, le da je prehitro minil ter smo se kmalu po polnoči podali k počitku.

Krasno novoletno jutro nas je dvignilo z ležišč. Po zajtrku smo se sončili pred cerkvijo svetega Arha — goloroki. Po južini smo nameravali oditi, plačevali smo ceho, ko se je pojavil takratni posestnik Glažute Svigelj, ki se je ravno vračal z lova. Veel, da je našel razigrano družbo, nas je pregovoril, da smo odložili odhod v dolino na popoldne. Razpoloženje se je dvignilo, pesem je sledila pesmi na koncu pa je prišel običajni »šentjanževček, ki je na čast prvemu silvestrovanju na Pohorju obstojal v steklenici šampanjca.

Po zledenih poteh je šla naša šestorica v Ruše malo nerodno zaradi preoblega šentjanževca

ter smo se malo pogostokrat znašli na tleh, končno pa smo le srečno prispeli v dolino.

To je bil začetek pohorskih silvestrovanj. Ponašljala so se potem vsako leto pri Ruški koči, postala so tudi za vse ostale postojanke tradicionalna. Ze prihodnje leto se nas je zbrala mnogo številnejša družba pri Ruški koči, nekateri smo prispeli takrat prvič že na smučeh. Tako se je prebila pred 25 leti ledina, bilo nas je prvič le 6, danes pa jih izvabi Silvestrovanje nad tisoč na pohorske vrhove. Od takratnih silavitev prvega pohorskega Silvestra pa smo le še trije pri življenju. Dr. Silana, Šviglja in Frančka Serca je pobrala svetovna vojna, in četrtoletni jubilej smo letos dočakali le Lesjak, Baloh in jaz.

Beračevi pridobitni viri

Ljubljana, 30. decembra.

Pravijo prijatelji, da je skušeni bivši natakark Janko prav prebrisane glave. Ni se mu ljubilo skakati po restavracijskih sobanah. Rajši je odšel v trgovski svet, tako sam trdi, da je nekaj imel neke prav lepo cvetočo lesno trgovino. Saj veste, prva leta po vojni je postal vsakdo lesni trgovec, pa so ga navadno nesli »Italijani«. Tudi Janko trdi, da je v lesni trgovini izgubil lepe tisočake. Prišel je na kant. Nato je bil baje neke trgovski poslovodja. Nato je postal potnik. Provizije so bile za nič. Prišel je na beraško palico. Pa si je Janko izmislil originalen trik. Sestavil je nabiralno polo in začel obiskovati svoje kolege — trgovce. Ko je pokazal, da mu je že ta in ta gospod »kolegac« naklonil lepo podporo, se ga je vsakdo usmili. Po Celju in drugod je romal. Tudi Ljubljano je obiskal s svojim visokim dostojanstvom. Prišel je v trgovino Kos z nabiralno polo. Videl je tam kmetico Micko, ki je izbirala razno blago. Hitro je segel in izmaknil jopico, vredno 80 din. Zasadi se ga. Policijska kronika pravi, da je Janko imel z nabiralno polo prav čedne dneвне dohodke in mu je bila dolgo časa dober pridobiten vir. V Kosovi trgovini so ga zasadi. Ko so ga aretirali, je hitro strgal nabiralno polo.

Janko Postojanko je prišel pred mali senat. Zatožili so ga zaradi zločina tatvine, kajti bil je že večkrat pred kazenskim sodnikom, in pa obrtoma izvršene prevare. Mali senat ga je obsodil na 3 mesece strogega zapora zaradi tatvine 80 din vredne jopice. Oprostil pa ga je po znanenem »š 280 k. p. od obtožbe zaradi obrtne sleparije. Janko je hvaležno sprejel sodbo in pripomnil, da ga zelo vesel preživeti Silvestra v čednih ljubljanskih zaporih.

Odkup tobaka v Banatu se je zaključil.

Bančani so prodali monopolski upravi okrog 40 vagonov tobaka slabše vrste in dobili zanj nekaj nad 15.000.000 din. Tobak, ki ga sade v Banatu ali pa v drugih delih Vojvodine, po kakovosti ni tak, da bi prihajal v poštev za izvoz, temveč ga doma porabimo za izdelovanje cigaret slabših vrst in za tobak za pipe. Prihodnje leto bodo sadili v Vojvodini smeli nasaditi spet okrog 56.000.000 stebelc.

Vremensko poročilo

»Slovenska doma«

Po stanju danes ob 7 zjutraj

Krai	Barometar sko stanje	Tempera- tura	Vet- er	Pada- vine
Ljubljana	765.1	-6.9	2-0	73
Maribor	766.7	-11.0	3-0	90
Zagreb	770.7	-6.0	2-0	70
Belgrad	768.2	-4.0	2-0	80
Sarajevo	768.0	-8.0	-5.0	95
Skopje	764.1	-3.0	-1.0	95
Split	757.8	-2.0	5.0	50
Kumbar	756.9	3.0	10.0	50
Rab	762.1	1.0	3.0	50

Vremenska napoved: Deloma oblačno in mrzlo vreme. Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Včeraj je bilo do 8 oblačno, nato se je pričelo polagoma jasnit, od 10 do 12.40 je bilo povsem jasno, nakar se je počasi zopet pooblačilo. Od 17 dalje v noč je bilo oblačno. Ves dan burja. Najnižja temperatura na aerodromu —10° C.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 30. decembra: Evgenij, škof. Petek, 31. decembra: Silvester.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Konkordat je naslov knjige, ki jo je napisal redni profesor cerkvenega prava g. dr. Rado Kušec. Vsebinska knjiga je pravi slovenski prevod te državne pogodbe, razprava o verski ravnopravnosti v Jugoslaviji, a dodani so tudi pogledi na konkordatne pogodbe drugih držav iz zadnjih let. Politične borbe, ki se je razvila v javnosti okoli te zadeve, se knjiga ne dotika. Cena v karton broširani knjigi 30 din, poštnina posebej. Naroča se v knjigarnah ali pa naravnost v univerzitetni tiskarni J. Blašnika nasled. v Ljubljani, Breg 10.

Razstava bratov Subicev se bliža svojemu zaključku, statistika vstopnih pa dokazuje, da si mnogi, zelo mnogi že umetniške prireditve se niso ogledali. Razstava bo odprta neprekinjeno do 9. januarja in narolna galerija pričakuje množičnega obiska preko novoletnih praznikov. — V nedeljo, dne 2. januarja 1938. bo imel vodstvo ob enajstih g. I. Zorman.

Polovica voznina na železnici za obisk razstave bratov Subicev traja do vključno 8. januarja. Kršćanski staršem trnovske fare. Drevo ob 8. uri se vrši v društvenem domu roditeljski sestanek, katerega sklicujejo katol. organizacije v Trnovem; na sestanku se bo razpravljalo o vzgoji naše mladine. — Vse kršćanske zavodne starše vabimo, da se tega važnega sestanka zanesljivo udeležijo.

Silvestrov večer frančiškanske prosvete v petek, dne 31. decembra ob 8. uri zvečer z veseljem, pestrim in bogatim nepretrganim programom do 1. ure po polnoči bo v okusno dekorirani frančiškanski dvorani pri pogrnjenih mizah. Sodeži na balkonu. Vodstvo razvij: Milan Škrbinšek. — Godba, saljiva pošta, dobra pijača in jedrca (specialiteta »slonov golač«). Vstopnina za osebo 10 din, za člane z legitimacijami 8 din. Opozarjamo večje družbe, da si rezervirajo mize najkasneje do 30. t. m. v pisarni »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji, kjer je tudi predprodaja vstopnic. — Tel. 43.63.

Vojaška zglasitev. V svrhu vpisa v pripadajoče vojaške sezname se morajo najkasneje do konca meseca januarja zglasiti v mestnem vojaškem uradu na Amrbovem trgu št. 7-I. v Ljubljano pristojni ali v Ljubljani stanujoči: a) mladeniči, rojeni l. 1918, ki pridejo spomladi k naboru; b) mladeniči, rojeni l. 1920, ki stopijo z novim letom v vojaško dolžnost; c) obvezniki do 50. leta starosti, ki so sicer odslužili svoj rok, pa se zdaj ne čutijo več sposobne za vojaško službo; d) vsi moški od 18. do 50. leta starosti, ki stalno prebivajo v Ljubljani, pa sedanjega svojega stanovanja še niso javili vojaškemu uradu.

Ponovno opozarjamo na veselo silvestrovanje v vseh prostoriših Elitnega kina Matica, na varijetetskem programu članov ljubljanske opere, drame in baleta, na smeh, pesem, dvotip, soloprese, bal-let itd. Za vse je preskrbljeno, tudi za vstopnice, ki jih pravočasno rezervirajte in dvignite, da ne bo zamude in zamerje.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20

Četrtek, 30. dec.: »Svedrovci«. Red Četrtek, Petek, 31. decembra ob 21: »Matur«. Izven. Cene od 20 din navzdol.

Sobota, 1. januarja ob 15: »Šimkovic«. Izven. Cene od 20 din navzdol. — Ob 20: »Bela bolezen«. Izven. Cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 2. januarja ob 15: »Peterčkove poslednje sanje«. Izven. Cene od 20 din navzdol. — Ob 20: »Svedrovci«. Izven. Cene od 20 din navzdol. Ponedeljek, 3. januarja: Zaprtlo.

Na Silvestrovo se ponovi ob 21 igra, ki je žela pri vseh številnih reprizah izreden uspeh: Matura. Snov je zajeta iz šolskega življenja, tekmo dejanja spoznamo prav zanimivo označena tipe dobrih in slabih solnikov. Vse delo preveva solnčen življenjski optimizem, veseli prizori in duhoviti dialogi ustvarjajo zelo razbavno in živahno celoto, ki vsakogar izvrstno zabava.

Red Četrtek ima v četrtek predstavo francoske komedije »Svedrovci«, ki predstavlja jako svojevrstno delo iz pariškega apaskega okolja. Pisano je z romansko lahkonostjo brez vsake problematike, njegov namen je predvsem zabavati občinstvo.

Opera. — Začetek ob 20

Četrtek, 30. dec.: Zaprtlo. Petek, 31. dec. ob 21: »Pri belem konjicku«. Izven. Cene od 30 din navzdol.

Sobota, 1. januarja ob 15: »Pod to goro zeleno«. Izven. Cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »La Boheme«. Izven. Gostovanje g. Josipa Dermote, člana Dunajske drž. opere. Cene od 30 din navzdol.

Nedelja, 2. januarja ob 15: »Traviata«. Izven. Gostuje ga. Zlata Gjungenac. Cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »Pri treh mladenkah«. Izven. Cene od 24 din navzdol.

Ponedeljek, 3. januarja: Zaprtlo.

Na Novega leta dan zvečer gostuje v Puccini-jevi operi »La Boheme« tenorist Anton Dermola iz Dunaja.

Obiskovalce nedeljskih popoldanskih predstav opozarjamo na gostovanje ge. Zlate Gjungenac v nedeljo, 2. t. m. popoldne ob 15 v Verdijevi operi »Traviata«. Veljajo nižjane operne cene.

Na Silvestrov večer se poje v operi ob 21 pri- ljubljana in izredno uspešna revijalnega značaja »Pri belem konjicku«, ki se poje tudi letošnje sezono s posebnim uspehom. V glavnih partijah: ga. Poličeva, Smerkoljeva, Japljeva ter gg.: Sancin, Zupan, Peček, Frelih in Simončič. Veliko vlogo ima balet, ki izvaja originalne plesne. Slikovito in pestro dejanje je humoristično ter šteje upravičeno med najuspešnejše operete.

Kamnik in okolica

S priključitvijo okolice je dobilo mesto nove pogoje za uspešen razvoj

Kamnik, konec decembra.

Kamnik je združen s svojo okolico v veliko občno s 6000 prebivalci, ki so v ostri borbi 12. decembra izvolili 30 mož v novi kamniški občinski parlament. Ne bi bilo prav, če bi ob tej priliki pozabili naglasiti, da je bila s tem aktom likvidirana dolga borba med mestom in okolico, ki je v posameznih dobah zavzemala ostre oblike. Toda čas je izravnal huda nasprotstva in združil ljudi v skupnem delu za iste cilje.

Stari privilegiji kamniškega mesta

Zgodovina nam namreč priča, da so bili kamniški meščani zaradi zaščite svojih ekonomskih interesov v stalni borbi z okoličani. V tistih časih, ko je kamniško mesto obsegalo samo del okrog glavnega trga in je bilo še zavarovano z visokim zidom, je Kamnik slovel kot bogato mesto, ki je bilo na Kranjskem prvo za Ljubljano. Meščani so bili dobri obrtniki in podjetni trgovci, ki so zaradi ugodnih trgovskih zvez znatno obogateli. Ker so bili redni in dobri plačniki davkov, so jih vladarji ščitili z raznimi privilegiji, da so jih ubranili pred konkurenco zavidljive okolice. Tako je n. pr. Ernest Železni, poslednji na Gosposvetskem polju ustoličen slovenski vojvoda, ukazal, da smejo v Kamniku in okolici tržiti samo kamniški trgovci. Pozneje so dobili zaščito še obrtniki z ukazom, da sme biti poldrugi kilometer okrog mesta, torej v kmečki kamniški okolici, samo en krojač, en kovač in en čevljar. S tem je bil podan dovolj velik vzrok, da so kmetje v okolici pisano gledali gosposke meščane, ki so uživali toliko pravice. Razmere pa so se pozneje obrnile. Plemiči, ki so bili v vednih sporih z meščani, so začeli podpirati kmečko trgovino in seje izven mesta, ki so delali hudo konkurenco meščanom. Poleg propadanja obrti in trgovine pa je zadela Kamnik še cela vrsta nesreč s požari, potresi in boleznimi, ki so pripomogle, da je Kamnik padel daleč nazaj in je bila pred 200 leti polovica hiš v mestu popolnoma zapuščenih. Okolica je bila takrat mnogo na boljšem, kar je seveda spet vzbujalo zavist na strani meščanov. Četudi so se kasneje razmere v Kamniku popravile, se mesto ni več dvignilo do izrazito trgovskega in obrtniškega centra, ampak je s svojimi predmestji ostalo v vrsti naših kmečkih mest, to je mest, v katerih je bilo blizu polovice meščanov poljedelcev.

Mesto, ki se ni razvijalo

Če pogledamo Kranj, Novomesto, Jesenice in druga mesta, potem vidimo, da Kamnik v zadnjih 50 letih ni prav nič napredoval. Za časa županovanja dr. Samca pred 50. leti je štel 2400 prebivalcev, leta 1930 pa 2700! Bil je pač stišnjeno na ozkem mestnem teritoriju in se ni mogel razviti. Sele z

novo komasacijo, ko je priključena mestu vsa okolica z velikimi kompleksi njiv in travnikov, ki bodo proli Duplice, Podgorju, Gočiču in Vrhpolju dali nešteto slabih parcel, je mestu zagotovljen nemoten razvoj, ki sorazmerno ne bo manjši od drugih naših mest. V primeri z mestom pa je kamniška okolica znatno napredovala. Med meščani in okoličani ni več take razlike kot v prejšnjih dobah in pomisleki, da je Kamnik po združitvi izgubil svoj meščanski značaj, so dobri za volivni slager, stvarno pa so brez podlage.

Priključitev okolice je bila na mestu

V Kamniku se je vrsta starih kamniških družin z izseljavanjem zelo zredčila. Večino uradniškega, trgoveškega in obrtniškega kadra tvorijo novi občani, ki so se doselili v Kamnik in ki so se izkazali kot boljši gospodarji in so tudi prevzeli vodstvo občine. Tako je bil v tem stoletju edini župan iz vrst Kamničanov g. Franc Kratner. S tem smo hoteli samo reči, da se prebivalstvo mesta v ožjem smislu stalno menja, pravi Kamnik pa je njegova bližnja okolica, ki jo je industrija preobrazila in izpremenila, da ni nič bolj kmečka kot pa kamniška predmestja Novi trg, Podgora, Graben ali pa Petrovo in Košice. To prebivalstvo se ne menja, ampak živi stalno z mestom in tvori povečini oni tip tovarniškega in obrtniškega delavca, ki je obenem še posestnik skromne hišice in njive in ki v primeru kakšnega potresa v industriji ne predstavlja za mesto nobene podobne nevarnosti, kakor čisto profesionalno delavstvo. Tak delavec je najsolidnejši in najrednejši davkoplačevalec in plačnik trgovcem in obrtnikom. Temu postopenemu in delavnemu prebivalcu naše okolice, ki ima svoj zaslužek v kamniških tovarnah in obrtniških delavnicah in ki v Kamnik prinese tudi večino svojega zaslužka, temu prebivalcu, ki je po sreč in tradiciji Kamničan, čeprav stanuje 2 ali 3 km iz mesta, je bil s priključitvijo mesta priznan naslov kamniškega občana. Če je pri tem prišlo s Tunjčami, Palovičami in Nevljami v mestni okvir večje število izrazito kmečkega življa, ni to nobena škoda za mesto, saj je znano, da znajo naši okoličani svoje potrebe mnogo bolj prilagoditi dohodkom, kakor pa razvajeni meščani.

Kamnik je zdaj mesto s 6000 prebivalci, ki so pri volitvah z dve tretjinski večino izvolili za prvega župana nove kamniške občine povsod poznane agilen predsednika slovenske županske zveze g. Nandeta Novaka, za njegovega namestnika pa dosedanjega župana g. Anton Stergarja. Trdno smo uverjeni, da bo ob tako važnem zgodovinskem razdobju starodavnega Kamnika nova občinska uprava in odbor pod njunim vodstvom znala postaviti trden temelj za ureditev nove kamniške občine, za njen vsestranski napredek in procvit!

KINO SLOGA

Radi velikega zanimanja za film Shirley Temple

ČIN-ČIN Begunka iz Kine

Telefon 27-30

Predstave danes ob 15., 17., 19. in 21.

Šport

Konferenca odbora za srednjeevropski pokal

Na zadnjem sestanku odbora za srednjeevropski pokal v Rimu je bilo sklenjeno, da bo 15. in 16. jan. 1938 v Belgradu še ena konferenca, ki naj bi dokončno uredila še nekatera sporna vprašanja. Madžari so namreč predlagali, naj se število klubov, ki bodo igrali za srednjeevropski pokal poviša na 16. Po tri klube naj bi dale države ustanoviteljice tega tekmovanja: Avstrija, Madžarska, Italija in Češkoslovaška; po en klub iz Jugoslavije in Rumunije, ostala dva kluba pa iz držav, ki sta igrali letno finalno tekmo, torej Italija in Madžarska. Predlog Italije glede prvih 14 klubov je isti, dočim predlagajo, naj bi bil 15. klub drugo placirani klub Jugoslavije ali Rumunije, ki bi se kvalificiral v izbirnem tekmovanju. 16. klub pa naj bi po mnenju Italijanov odločil žreb med državami ustanoviteljicami. Tretji predlog je isti kot drugi, samo z razliko, naj bi bil 16. klub vedno iz one države, ki predstavlja odbor za tekmovanje za srednjeevropski pokal. Poleg tega bo odbor tudi reševal vprašanje tretje tekme, če sta bili prvi dve neodločeni. Nekateri stoji na stališču, da je treba zmagovalca določiti z žrebom, dočim zagovarjajo Madžari stališče, da je potrebna tretja tekma. Prihodnje leto ne bodo igrali švicaški klubi. Svoje sodelovanje v tem tekmovanju so namreč odpovedali. — JNZ je že napravila natančen program za sprejem tujih delegatov. Po programu računajo na prihod tujih delegatov dne 13. jan. Istega dne je pravoslavno novo leto, ki ga bodo pričakali v Kolarčevi dvorani. Naslednji dan bodo delegati položili venec na grob Neznanega junaka na Avali in se poklonili na kraljevem grobu na Oplenju. Nato je sprejem tujih delegatov v ministrstvu za telesno vzgojo. Naslednji dan slovesna otvoritev konference in slavnostno kosilo v hotelu »Majestic«. Po popoldanski konferenci bo intima večerja v »Bristolu«. 16. januarja svečan zaključek konference. Popoldne bodo pa tuji delegati prisostvovali tekmi za zimski pokal. Zvečer pa priredi JNZ tujim delegatom banket pri »Srpskem Kralju«. — Ob tem velikem in važnem programu tujih delegatov, ki ga pripravlja Belgrad, bo najbrže uspelo doseči kake večje koncesije.

DIJASKO PODPORNORO DRUŠTVO V LJUBLJANI

»Dijaško podporno društvo« v Ljubljani želi vsem dobrotnikom srečno in blagoslovljeno novo leto. Obenem pa se vsem dosedanjim dobrotnikom in imajo vseh podpirancev najkrajšeje zahvalujemo ter jim najlepše prošimo, da nas tudi v bodoče po svojih močeh podpirajo. Zlasti pa prosimo vse one, ki se našim prošnjam doslej še niso odzvali, da nam pošljejo kako nametnost; slovenski katoliški akademiki vam bodo za vsak, tudi najmanjši dar iz srca hvaležni. Zavedajte se, da boste na ta način največ koristili slovenskemu narodu in katoliški veri, saj prav tu rabimo mnogo trdnih in delavnih ljudi.

RADIOFONSKA ODDAJNA POSTAJA

pridre v petek, dne 31. decembra 1937 silvestrovanje v Unionski dvorani v Ljubljani.

Sodelujejo: Radijski orkester, Bojan Adamič s svojimi solisti, člana zagrebške opere gg. Jože Gostič in Marjan Rus, solistka gđ. Sonja Ivančič, gđ. Vali Smerkoljeva, Jožek in Ježek itd.

Začetek ob 21.30, konec ob 1. uri. Rezervirajte si pravočasno vstopnice pri blagajni kina »Union«.

KINOMATICA

21.24

Danes neprekinjeno zadnjokrat!

Lillian Harwey in Willy Birgel

v krasnem vefilumu plesa, glasbe in ljubezni

Fanny Elssler

Najnovejši žurnal. Romantika divjega zapada i. t. d.

Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 uri

Od tu in tam

Motorni vlaki bodo začeli po naših železnica-ah voziti že junija prihodnjega leta. Motorne kompozicije izdeluje tovarna vagonov in strojev v Slavonskem Brodu, le motorje bo dobavila tovarna Ganz iz Budimpešte. Železniška uprava je naročila zaenkrat sedem kompozicij. Vsaka kompozicija se sestoji iz treh vagonov. Vseh sedem kompozicij bo obratovalo na progi Belgrad—Dubrovnik.

Promet na vseh jugoslovanskih rekah je ustavljen. Že v času vseh prihodnjega leta. Motorne kompozicije izdeluje tovarna vagonov in strojev v Slavonskem Brodu, le motorje bo dobavila tovarna Ganz iz Budimpešte. Železniška uprava je naročila zaenkrat sedem kompozicij. Vsaka kompozicija se sestoji iz treh vagonov. Vseh sedem kompozicij bo obratovalo na progi Belgrad—Dubrovnik.

155 vagonov puranov so za božične praznike kupili pri nas Angleži. V primeri z lanskim izvozom — 328 vagonov — je to zelo malo. Velika, prav za prav največja, ovira za izvoz je v tem, da so angleške carine za tako blago zelo visoke.

Nevhte in snežni viharji so divjali včeraj na Jadranu. Sprva je brila ostra burja, kmalu potem pa se je toplota zvišala, da je začel padati gost dež in za njim sneg. Sneg je padal tako na gosto, da so morale ladje pluti z umerjeno brzino, ker niso imele razgleda pred seboj. Na otokih Srednje Dalmacije je padal sneg, kar se tam zelo poredko zgodi. Parniki so imeli zaradi neurja velike zamude.

Dve novi motorni ladji je dobila zopet naša trgovska mornarica. Kapitan Evgen Matković, ki je lastnik več parnikov, je kupil v Ameriki motorno ladjo, ki ima 6500 ton nosilnosti in dva motorja po 1300 konjskih sil. Sredni poletja pa bo priplul še drugi parnik, ki bo imel 5600 ton nosilnosti. Tudi splitska družba »Oceanica« je naročila v Angliji en parnik, ki bo imel 6600 ton nosilnosti.

Finančni odbor Narodne skupščine je včeraj obravnaval proračunska predloga dveh ministrstev, namreč vojnega in notranjega. Proračun vojnega ministra je bil sprejet brez pripomb soglasno. Zatem je podal svoje poročilo notranji minister dr. Anton Korošec. V debato so se javili skoraj vsi člani finančnega odbora ter se jo zaradi tega razprava o tem proračunu zavlekla tudi čez današnji dan.

Včeraj se je v okolici Belgrada odigrala strašna rodbinska tragedija. Mizar Oto Eder je v napadu ljubosumja ubil svojo ženo in težko ranil svojo 4letno hčerko, nakar je poskušal ubiti še samega sebe. Eder je kazal zadnje čase znake slabomnosti, zaradi česar ga je zdravnik poslal v bolnišnico. Ko se je zopet vrnil domov, se ga je prijelo ljubosumje, da so bili prepri na dnevnem redu. Eder je pretepal svojo ženo in otroke nensmiljeno. Včeraj zjutraj so sosedje slišali iz stanovanja vpitje, vendar se nihče ni upal stopiti pogledat, kaj se dogaja. Nazadnje se je okorajžil mlekar in vdrl v sobo. Nasel je ženo in hčerko, ki ju je mizar mlatil. Žena je imela še toliko moči, da je skočila mimo mlekarja iz stanovanja, toda mizar je stekel za njo in jo spetoma večkrat zabodel z nožem, da se je žena zgrudila vsa krvava in takoj izdihnila. Potem je zadel še nož sebi v prsa, vendar si ni prizadejal smrtno nevarne rane. Prepeljali so ga v bolnišnico z ranjeno hčerko vred.

V Belgradu je pred tremi dnevi umrl milijonar iz Šabca Mihajlo Kurtović. Moža javnost najbrž ne bi poznala, če se ne bi belgrajski časopisje razpisovalo o njem na celih straneh. Mož je kazal zadnje čase znake slabomnosti, da so začeli njegovi bližnji in daljni sorodniki pošiljati na sodišče vloge, da je moža treba postaviti pod nadzorstvo, odnosno mu vzeti pravico, da bi sam gospodaril nad svojimi baje številnimi milijoni. Po dolgih pravadah, ki so se vlekle skozi vse instance, so končno zmagali ne preveč dobrobršeni, a sedaj že srečni dediči, ter je bil Kurtović proglašen za nepristevitega. Usoda pa je hotela, da je mož že kak teden kasneje umrl. Z njegovo smrtjo se je za belgrajsko časopisje odprlo spet novo vprašanje: bodo-li milijonarji pokopali tako, kot si je sam želel ali ne? Milijonar si je dal še za svojega življenja narediti posebne vrste krsto, v katero naj bi njega vtaknili tako, da bo sedel. »Vreme« prinaša o tem dolg članek z veliko sliko.

Belgrajski velesejem, ki so ga letos uredili in prvič odprli, je imel baje lep uspeh. Samo na vstopnicah so prejeli skoraj dva milijona dinarjev. Razstavljalo je 490 domačih in 390 tujih tvrdk. Za vse paviljone, kar jih je na velesejemskem prostoru, je bilo porabljeni 16 milj. din.

V plinu se je zadušil posestnik Vid Rešetar iz Samobora pri Zagrebu komaj dan po svoji poroki. Vid se je na Stefanovo poročilo z Barico Kalingar. Svatba je bila bučna, trajala je do naslednjega dne. Dopoldne sta odšla mlada zakonca spat v sobico, v kateri je bila postavljena mala pečica. Že dobro uro potem, ko sta odšla spat, pa so svatje začuli iz sobe neko hropenje. Klicali so, ker se pa nihče ni odzval, so vdrli v sobo. Našli so Vida že mrtvega, dočim se je mlada žena nahajala v globoki nezvesti. Poklicani zdravnik je ugotovil, da je bila pečica razpokana ter je iz nje uhajal plin, ki je povzročil smrt Rešetarja. Žena pa se še bori s smrtjo.

Trije kmetje, ki so na narasli reki Drini lovili plavajoče tramovje, so se utopili pri Loznici v Srbiji. Stirje so bili, ki so vzele majhen čoln in z njim odnirili v sredino deroče reke. Nameravali so naloviti tramovje, ki ga nosi reka s seboj in tako vsaj nekaj zaslužiti. Komaj pa so s čolnom prišli v sredino reke, jih je silni tok potegnil s seboj in odnesel v vrtinec, ki je čoln pogotnil. Vsi Stirje so se znašli v hladnih valovih, pa je eden je imel srečo, da se je oprjel plavajočega debla in se tako rešil.

'Božji sin' v zasebnem življenju

Krvavi dogodek pred Šanghajem, ko so japonska letala potopila ameriško bojno ladjo »Panay«, je v svetu vzbudil zanimanje za »božjega sinca« na japonskem cesarskem prestolu, za mikado. Ameriški predsednik Roosevelt je kot poglavar in voditelj velike svetovne države pisal zaradi tega dogodka japonskemu cesarju in zahteval od njega zadoščenja. Prva oblika tega zadoščenja bi bila, da bi mikado odgovoril, prav tako z lastnorodnim pismom ameriški predsedniku. Toda tega pisma ni bilo — mikado, božji sin, vendar ne more pisati navadnemu zemskemu predsedniku, pa naj se imenuje tudi Roosevelt. Ta dogodek je obrnil pozornost Evrope in sveta na duhovne zgodovinske sile, ki gibljejo in vodijo čudni vzhodni svet in njegove ljudi, ki dajejo drobnemu, žilavemu japonskemu ljudstvu silo in moč, ki ga dviga na pustolovščine, ki bodo imele za Evropo in za svet morda etoletne posledice. Silna vloga, ki jo v vsem življenju in stremiljenju tega ljudstva igra njegova zgodovina, njegova preteklost in navezanost na tradicijo, ne dobiva morda nikjer tako pristnega izraza kakor v ureditvi najvišje vladarske ustanove, v pravicah, ki jih ima mikado, božji sin, kot vladar Dai Nipona, velike Japonske, te zmesi vzhodnjaške mistike in modernega tehničnega aktivizma.

Eden izmed redkih ljudi, ki mikado poznajo iz neposredne bližine, ki vedo za njegovo zasebno življenje, gotovo pa edini ne-Japonec, ki je prišel v mikadovo zasebno bližino, je njegov ameriški telesni zdravnik dr. Wheley Groves, ki o božjem sinu pripoveduje takole:

»Nekega sončnega poletnega popoldneva se je črn luksuzen avto z dvema soferjema ustavil okoli treh popoldne pred mojim hotelom. Nič na avtu, niti kaka mala zastava, ne kaže, da bi to bil dvorni avto.

Mikado me je poklical za to popoldne. To je prvi moj obisk pri japonskem cesarskem veličanstvu, odkar sem v Tokiu. Mladi mikadov sin, prestolonaslednik Akihito, se je prehladil. Zaradi tega so me poklicali na dvor. To naklonjenost mi je prinesel moj sloves, ki ga v ameriški koloniji uživam kot specialist za otroške bolezni.

Sprejem je napovedan za ob 3.30. Natančno ob 3.20 prekorčimo vrata v cesarske vrtove. Pred mojimi očmi brze dolgi dvoredni stoletnih črešenj, ljubka jezera z lotosovim cvetjem in z labodi, jezdeci na polju v sencah, prostorno igrišče za golf, vzdrževano na angleški način.

Nazadnje se pokaže palača, vsa mogočna, težka, počrnela po času. Na zunaj ni dosti drugačna od kraljevih gradov v Evropi.

Prvi sprejem

Visok dvorni dostojanstvenik, ves v črnem, me sprejme pred palačo. Po dolgi veži, ki jo razsvetljujejo tisoči zreal, me pelje v starinsko razkošno sobo. Tu stražijo štirje strežaji, z obrabi, negibnimi kakor krinke, in v višnjevih uniformah. Salon je zastavljen s težkimi naslanjači in okrašen s čudovito lepimi starinskimi vazami. Zapazim čudno uro v slogu Ludovika XIV, številnica je popisana z japonskimi črkami.

Ko ura udari pol štirih, se vrata odpro in drug dvorni uradnik, nekdanji diplomat, ki gladko govori več jezikov, me odvede v delovno sobo cesarja Hirohitoja. Med potjo me vladno opozori na predpis dvornega obrednika, po katerem se je treba pred »božjim sinom« trikrat do tal prikloniti.

Ko vstopim, me vladar, ki stoji za mizo, sprejme z nasmehom. Povabi me, naj sedem in začne takoj govoriti o svojem sinu. Njegova angleščina je zelo pravilna, govori jo s pojočim poudarkom. Nosi naočnike, njegov izraz je prejel podoben izrazu profesorja kakor vladarja. Njegov ovratnik ni po zadnji evropski modi, kravata je nemarno zavozlana. Toda prav ta površnost v obleki ga dela simpatičnega. Človek čuti, da stoji pred modernim, skromnim človekom.

Vzoren par

Mikado da poklicati cesarico, da bi me spremljala do postelje svojega sina. Vstopi mlada, očarljiva ženska in me pozdravi nadvse preprosto in neprisluslivo. Vidim, da imam pre dasebno popolnoma srečen vladarski zakonski par.

Cesarica, ki ima komaj trideset let, je dala svojemu možu dozdaj štiri otroke. Prestolonaslednik Akihito, ki sta mi ga vladarja medtem pred-

stavila, ima štiri leta in je razumen otrok, v katerega Japonska lahko stavi najboljše nade. S skoraj očelovsko pozornostjo in dobrohotnostjo nadzira igre mlajšega brata, ki je dve leti star. Njegovi starejši sestri, princesa Teru, ki ima dvanaest let, in lepa princesa Taka, ki jih šteje sedem, se zdi, da se bolj kakor za igrače, zanimata za lepo kinematografsko umetnost.

Japonski mikado na svojem plemenitem belcu

Ko sem prestolonaslednika pregledal in potolažil starše, sem mislil, da je moj sprejem pri cesarju končan. Toda cesar me je spremil do stopnice in me prosil, naj čez dva dni spet pridem.

Ta zgodba sama na sebi ne bi bila nič posebnega. Toda toplot je mikado prvič, kar pomni zgodovina, sprejel v svojem zasebnem stanovanju in življenju belega človeka, inozemca. Poslaniki ne-japonskih držav ne vidijo mikado drugače, kakor ob uradnih sprejemih in svečanostih in govore z njim samo v obrazcih, ki jih do zadnje črke predpisuje dvorni obrednik. Po drugi strani je celo malo Japonec, ki bi se lahko pohvalil, da jih je mikado sprejel zasebno. To bi ne bilo spodobno, to je nemogoče, zakaj pomeniti moramo, da tega mladega družinskega očeta z učenjaskim obrazom časti kot boga in neposrednega božjega potomca 66 milijonov Japoncev, 30 milijonov Korejcev in 30 milijonov Mandžurcev.

Hirohito Teikoku Tenno, 124. japonski cesar, je dedič najstarejše vladarske rodbine na svetu. Začetnica te rodbine je bila boginja sonca. Ko je prvi japonski mikado, vnuk te svetle boginje, prišel na japonske otoke, mu je boginja poslala sporočilo, ki še danes tvori podlago za vso državno

Eno izmed številnih kitajskih obrežnih mest, odkoder se skušajo Kitajci rešiti na svojih čolnih in jadrnicah pred silovitimi napadi Japoncev

politiko v mikadovem cesarstvu. Po tem sporočilu je mikado najprej najvišji duhovnik državne vere.

Ta njegov položaj nad nebom in zemljo mikado oddaljuje od tega nizkega sveta in njegovih prebivalcev. Vsi njegovi zunanji stiki z ljudmi in s svetom so natančno določeni in predpisani. Cesar se enainvajsetkrat na leto pokaže ljudstvu. Ob teh slovesnih prilikah izreče nekaj strogo verskih besedi. Kadar se v svojem Rolls-Royceu vozi po tokijskih ulicah, se ustavi vse življenje po celih okrajih. Vse ulice, koder se pelje cesar, se izprazni, cesar na svoji poti ne sreča žive duše, zakaj med Japonci je vera, da mora vsakdo umreti, kdor vidi »sina božjega«.

Pred krakim so začeli stavkati zidarji na nekem tokijskem donebniku. Vsa prizadevanja podjetij in lastnikov niso zalegla, dokler se ni nekdo domislil in povedal, da bo popoldne ob tej in tej uri prišel mimo mikadov avto. Delavci so na mah zapustili stavbo, ki so jo imeli zasedeno štirinajst dni...

Samomori na čast cesarju

Češčenje, ki ga uživa japonski vladar med svojim ljudstvom, tvori podlago za japonsko socialno življenje. Uradniki, ki po japonskem cesarstvu razglašajo mikadove odloke, se morajo pred vsakim razglasom trikrat prikloniti v smeri proti Tokiu. Pogosto se pripeti, da si uradniki sami zadajo smrt, če mislijo, da so z malomarnim izvrševanjem svojih dolžnosti zaslužili cesarjevo grajo. Pred kratkim si je razparal trebuh premikač na neki mali japonski postaji, ker je imel cesarjev vlak, ki je vozil skozi postajo, dve minuti zamude. Premikač je zamudo pripisal sebi in se sam kaznoval...

Nekoč drugič je cesar obiskal Kiriju, središče japonske svilne industrije. Spremljal ga je policijski pomočnik Jueji Honda, ki je bil odgovoren za cesarjevo varnost na tem obisku. Nenadno je poročnik v svojo veliko grozo zapazil, da je vladarjev avto krenil z določene poti in vozil proti cilju čez vasi, kjer ljudje niso bili pripravljeni na cesarjev prihod in so radovedni oblegali vladarjev avto. Nazadnje je mikado prispel v tehnični zavod pred določeno uro. Nesrečnega poročnika so zaradi tega zaprli, opral se je krivde samo tako, da je izvršil harakiri...

Šele te in take podrobnosti, ki pričajo o tem, kako malo pomeni eno človeško življenje za »sina božjega«, pričajo, kakšne izredne naklonjenosti sem bil kot inozemski zdravnik deležen na japonskem cesarskem dvoru.

Po tem prvem obisku me je cesar Hirohito še večkrat sprejel v zasebnem stanovanju. Seznanil sem se z njegovimi navadami in spoznal globino njegovega mišljenja. Lahko zatrujem, da je ta vladar velik učenjak, dosti večji učenjak kakor politik. Pogosto sem imel vtis, da svoj politični poklic omalovažuje in prezira. Hirohito bi lahko vladal kot popolni diktator, zakaj njegove besede imajo moč postave. Toda vladanje ga dosti ne zanima. Edino, kar je od svoje ogromne politične moči izkoristil, je bilo, da je izdal ustavo, ki dajreja vladanje njegovega veličanstva cesarja in ga odvzema vseh političnih odgovornosti. Odgovorni so edino ministri.

Mikado posluša vsak večer od 19 do 20 radio in sicer znanstvena predavanja, ki jih oddaja tokijska postaja vedno ob tej uri, ker ima cesar po obredniku tedaj edino časa za poslušanje.

Kljub svojemu odporu do politike cesar veliko dela.

Vstaja ob 6 zjutraj, se brije in oblači sam, ker ne trpi v spalnici nobenega služabnika. Ob sednih zajtrkuje, potem eno uro telovadi in gimnastira. Ponavadi igra golf ali pa jezdi na sprehod. Potem pa do pol 7 zvečer pregleduje akte, podpisuje, sprejema ministre in posluša njihova poročila.

Po poslušanju radia pride večerja, nato pa cesar študira biološke stvari do polnoči in se posveča svojim znanstvenim raziskavanjem.

Vzrok za znanstveno zanimanje

Glavno svoje zanimanje posveča mikado preučevanju raznih znanstvenih vprašanj iz človekovednosti, zlasti se bavi z vsem, kar se nanaša na dednost v človeškem rodu.

To zanimanje ima svoje globlje razloge, zakaj mikadov oče, cesar Taišo je umrl 1926 zaradi hude možganske bolezni. Od tedaj se cesar boji, da je ta razkroj možganov v njegovi rodbini podedljiv in hoče priti temu vprašanju do dna. Če ima zase upanje, da bo tej strašni bolezni ušel, ga navdaja strah, kaj bo z njegovim sinom in naslednikom. Zato požira vsa zdravniška dela, ki se bavijo z vprašanjem dedovanja bolezni.

Tolažil in zagotavljal sem ga pri svojih obiskih, kar sem ga mogel. Toga pogosto se mi vrača misel, če ni žalostno in usodno, da se mora ta polbog, kateremu na čast se ubijajo ljudje za nič, bati samo enega: ali bodo bogovi, katerih polomec je, prizanesli njegovemu sinu, bodočemu »nebesnemu sinu« z najstrašnejšo boleznijo, ki more zadeti človeka. In to dokazuje, da se ta »božji« sin sam pri sebi zaveda, da ni drugega kakor slab človek...

Za pobeljenim obronkom, kjer se skušata mraz in voda, kdo bo zmagal

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 30. decembra: 12 Poskočni napevi, veseli odmevi (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.20 Vesel opoldanski koncert Rad. orkestra — 14.15 Vreme, borza — 15 Pester spored (Rad. orkester) — 15.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Bud. Kolarič) — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Predavanje min. za ljudsko telesno vzgojo — 19.50 Zabavni kotiček — 20 Večer lahke gl. Sodelujejo: Akademski pevski kvintet, g. Vilko Skok (citre) in plošče — 21 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Zvoki v oddih (Radijski orkester).

Drugi programi

Cetrtek, 30. decembra: Belgrad: 20 Narodne pesmi, 20.30 Sinfonični koncert, 22.15 Violončelo — Zagreb: 20.15 Belgrad, 22.20 Kvariet — Budimpešta: 19.45 Orkestralni koncert, 21 Beethovenovo klavirsko sonato, 22.05 Koncert tramvajskih uslužbencev, 24.15 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Vokal. koncert, 21 Bonellijsva »gra« Trgovina sanj, nato violina — Rim-Bari: 17.15 Plesna glasba, 21 Mascagnijeva lirčna drama »Priatelj Fritz« — Praga: 19.35 Molierova komedija »Skopuh«, 20.45 Češka filharmonija, 22.30 Klavirsko sonato — Varšava: 20.00 Lahka glasba, 21 Skladbe za leto 1938, 22 Komorni koncert — Sofija: 20 Vokalni koncert, 20.40 Narodne pesmi, 21.10 Operetna glasba, 22.40 Zabavna, plesna in lahka glasba — Berlin: 20 Operni in operetni koncert — Königsberg: 20 Orkester in zbor (družinski večer) — Hamburg: 19.10 Voj. godba, 20.10 Igra, 21.10 Schubertova VII. sinfonia — Lipsko: 19.10 Vojaska godba, 20.10 Glasbeni pregled leta 1937 — Köln: 21 Mozartova klavirska sonata — Frankfurt: 21.15 Beethovenove operne uverture — Monakovo: 19.10 Francosk operete —

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

83

Častniki so vse to delo nadzorovali in ljudi vzpodbujali, da so se nagleje gibal.

S stolpa je stražnik sporočil, da Suristanci že prihajajo. V teh zadnjih trenutkih so se v trdnjavi odigravali ginljivi prizori.

Veliko žensk ni maralo iti v vrste, marveč so jokaje in obupujoč tekale po trdnjaskem dvorišču iskale po kupih mrlivč svoje in se metale na negibna trupla mož, ki so našli smrt od indijskih krogel. Otroci so pretresljivo vreščali, da je človeku segalo do dna srca. Nekatere ženske so bile napol mrtve od žeje in od gladu, tako da so otroke bolj vlekale za sabo, kakor pa jih nosile.

To je bila žalostna slika, skoraj da strašnejša, kakor pogled na boj sam.

Elizabeta je nosila na rokah malo dete, čigar mati je še vedno iskala med mrtvimi svojega moža. Komaj so jo s silo mogli privleči k drugim ženskam.

Vickers je opominjal svoje vojake:

»Samo, da bo vse čim preje končano... Pazite, da ne boste čolnov in splavov preobrnili... Na vsak čoln in splav po dva vojaka!... In takoj odrinite od brega!...«

Campbell je krepko stisnil roko hčerki, ko je šla z drugimi ženskami mimo njega.

»Elizabeta! Nič se ne boj! Kar hrabro naprej! Če se pa meni...«

Dekle je zavpilo in podalo otroka, ki ga je nosilo, drugi ženski.

Potem je objela očeta in zajokala:

Oče!... Ne govori o tem!... Tudi ti pojdeš z nami!«

Campbell jo je nežno pobožal in jo poljubil:

»Zdaj le pojdi!«

Naglo se je obrnil vstran, da bi hčerka ne videla solza, ki so mu privrele v oči.

Sprevod je naglo krenil skozi velika vrata. Na vsaki strani te žalostne procesije so stopali vojaki s puško v roki.

Pred obzidjem so srečali prve oddelke Suratove vojske. Suristanci so obstali in gledali bežeči sprevoz. Nekateri izmed njih so se smejali.

Nekdo od njih je Elizabeto zagrabil za roko in ji smeje se zašepetal nekaj besedi, ki jih dekle ni razumelo. Zgrozila se je in hitro stekla naprej. Toda vse do reke ji je še zvenel v ušesih tisti divjaški smeh.

Campbell se je nekaj kratov obrnil in gledal Suristance. Bilo jih je samo nekaj sto. Ni mogel razumeti, kako, da jih je tako malo in zakaj nočejo vkorakati v trdnjavo, ki se je udala, vse sovražne čete. Kje se sovražna vojska neki skriva?...

Kaj pripravlja Surat kan...?

Blizu reke so na malem brežičku stali trije konjeniki. Campbell jih je gledal in si mislil:

»Oni v sredi je nedvomno Surat kan!«

Potem je naglo odšel do Vickersa, ki je peljal neko domačinko, ki je bila tako onemogla, da ni mogla več dalje.

Ko je prišel do Geoffreya, mu je dejal:

»Vkrcajte vse te siromake čim prej! Surat kan bi se nazadnje utežil še premisliti!...«

Vickers mu ni nič odgovoril. Še nikdar ni čutil v srcu tolike tesnobe kakor te trenutke. Vse se mu je tako zdelo, da zdaj še ni konec njihovega trpljenja in da jih čaka še nekaj strašnejšega. Vojakom je zdaj pa zdaj kratko zaklical, naj se podvizajo.

Nazadnje je sprevoz prilezel do reke.

Vojaki so zabredli v vodo in prenašali ranjence v čolne in na splave.

Vickers je medtem stal poleg čolna, na katerega so spravljali otroke. Elizabeta je pomagala vojakom, da so razmestili otroke po čolnu.

Campbell je zdaj morda prvič v življenju čutil strah. Boječe je gledal stari vojak na vse strani, če ni kje česa sumljivega.

Toda nikjer ni mogel zapaziti ničesar. Grmovje je bilo nepremično. Na levi in na desni strani malega pristajališča so bile visoke skale...

Morda se sovražnik skriva tam...?

Ob tej misli je tudi polkovnik Campbell stopil v vodo, da bi pomagal potegniti bliže tiste splave, ki so bili malo dalje od brega.

POKOLJ NEDOLŽNIH

Ta trenutek se je razlegel strel...

Vojak, ki je stal v vodi poleg poveljnika, je zarjovel in omahnil v vodo.

Campbell mu je hotel pomagati, toda ni prišel do tega, zakaj v tem trenutku so začeli prasketati strelji z vseh strani...

Med begunci se je dvignil stok in klicanje na pomoč.

Vickers je ob streljih prebledel:

»To je konec!«

Misel mu je prebodla možgane kakor puščica.

»Kje je Elizabeta?«

Zavpil je na ves glas:

»Elizabeta!«

Toda v splošnem metežu je ni mogel nikjer videti.

Vojaki so prvi trenutke izgubili glavo. Potem, ko so zaslišali Vickersove zapovedi, so pa začeli tudi oni streljati.

»Ženske in otroke v čolne! Spustite jih po vodi!«

Toda bilo je že prepozno.

Tudi na koncu brega so pridrveli zdaj Suristanci iz svojih skrivališč in začeli divje streljati na uboge ljudi, ki so stali do pasu v vodi in skušali pomagati ženskam in otrokom na varno.

Padali so vojaki, padale so ženske, padali otroci...

Tudi nad skalami, katere je prej ogledoval polkovnik Campbell, so se zdaj pokazali Suristanci in divje streljali na reko.

To je bilo divje klanje nedolžnih...